Gebroken horizon

Colofon

ISBN: 978 94 6365 939 0
1e druk 2026
© 2026, Angela Stenekes

Uitgeverij Elikser
Ossekop 4
8911 LE Leeuwarden
www.elikser.nl
Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Dit is een fictief verhaal. Het is gebaseerd op historische gebeurtenissen en bronnenonderzoek, maar alle personages, dialogen en gebeurtenissen zijn door de auteur verzonnen. Eén scène bevat een verwijzing naar een bestaand werk, het boek De kinderkolonie van Will Schackmann. Deze verwijzing staat op pagina 74.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Gebroken horizon

Angela Stenekes

Elikser
UITGEVERIJ

Voor Jozua, Anouk en León.

Zonder jullie steun, geduld en vertrouwen was dit boek er nooit gekomen. Jullie hebben mij laten zien hoe waar de woorden van Prediker 4: 9-12 zijn.

Ik hou van jullie.

'Kracht en glorie zijn haar kleding, zij lacht de komende dag toe.'
Spreuken 31:25

Echte kracht en glorie zit in vertrouwen op God. Dat geeft moed om de toekomst tegemoet te gaan, zelfs als die onzeker is.

Toen

Toen vader haar liet schuilen onder zijn jas tegen de regen
daarna voorlas uit een spannend boek
en ze met Dett van de sneeuwhopen gleed

Toen ze moest oppassen terwijl ze wilde spelen
er jonge hondjes waren bij de buurman
en haar vingers paars waren na de bessenpluk

Toen moeder de aardappels schilde
Dett zich verstopte onder de tafel
en er gevochten werd om een plaatsje bij de kachel

Toen vader op zijn fluit speelde
oma het koper poetste
en ze moest nablijven op school

Toen moeder een nieuw lint voor haar kocht
haar haren daarna niet meer los mochten
en kerst naar sinaasappels rook

Toen was de horizon nog heel

Hoofdstuk 1

Schaduwbeeld
Neelie

De deken is te kort. Neelies voeten worden koud, terwijl haar handen gevouwen op de dekenrand moeten blijven liggen. Dat is de regel. Net als stil zijn. En net als moeten slapen terwijl ze nog helemaal niet moe is. Maar het ergste? Het spel is nog niet afgelopen. Haar groepje zou gaan winnen, tot ze de voetstappen hoorden. Neelie hoeft het gezicht niet te zien om te weten van wie ze zijn.

'Handen boven de dekens!' roept zuster Trijn hard. Niemand schrikt ervan, hoogstens de kleintjes die al sliepen.

Terwijl Neelie het onzinnige commando in zichzelf herhaalt, draait ze met haar ogen, alsof het daarmee ontkracht kan worden. Het volgende moment voelt ze dat de zuster in haar richting loopt en probeert er slapend uit te zien. De voetstappen gaan haar bed voorbij. Neelie gluurt door haar wimpers en ziet dat de zuster bij Ria stopt.

'Je hebt de boel weer niet drooggehouden?'

Het kleine meisje slaakt een verraste kreet, wanneer zuster Trijn Ria aan haar bovenarmpje meetrekt en naast het tochtende raam zet. 'Denk erom, jij blijft hier staan. Als jij én je bed bevuilt én geen handen boven de dekens houdt, dan vraag je om straf.'

Neelie kan zich niet beheersen. 'Zuster Trijn, dat is niet eerlijk!'

De hakschoenen van de zuster tikken driftig over de planken zoldervloer, weerkaatsend in de stilte van de nacht. 'Jij wilt ook graag straf?'

Ze schudt heftig met haar hoofd. 'Sorry zuster, ik had dat

niet mogen zeggen.' Ze laat haar hoofd zo diep mogelijk zakken.

Een hortende zucht glijdt over haar lippen als de zuster bij haar bed wegloopt. Normaal gesproken was ze zeker gestraft voor haar opmerking. Vlug slaat ze een kruisje. Neelie kijkt toe hoe de zuster opnieuw naar Ria toeloopt en het meisje kleineert. Ze voelt dat er zich in rap tempo een driftbui in haar ontwikkelt. Hard bijt ze op de binnenkant van haar wang. Het speeksel krijgt een ijzerachtige smaak. Harder kauwt ze, tot ze de voetstappen richting trapgat hoort gaan. Zuster Trijn strooit nog een paar laatste waarschuwingen rond, waarna ze de trap afdaalt.

Even is het doodstil, dan begint Ria te huilen.

Meteen daarop klinkt er vanuit bijna elk bed een bezorgd 'Sst!' Sommige kinderen zitten inmiddels rechtop en een aantal kijkt met een gespannen gezicht in de richting van het trapgat.

Ook Neelie fluistert het meisje geruststellend toe, al helpt het niet. Ze heeft enorm met Ria te doen. Elke nacht in de afgelopen week heeft het nieuwe meisje straf gekregen voor bedplassen. En die ene keer dat het bed droog bleef, werd Ria betrapt met de handen onder de dekens. Neelie zucht om die strenge regel. De zusters hebben het over stiekem gefriemel. Maar het enige waar Neelie aan kan denken, zijn warme handen op de koude zolder.

Neelie kan Ria's ellende niet langer aanzien. Zodra de zuster weg is, stapt ze zo zacht als ze kan haar bed uit en loopt naar het meisje toe. 'Kom maar in mijn bed liggen. Ik blijf wel een poosje wakker.' Ze legt de ruwe deken, die verfrommeld op het voeteneinde ligt, om haar schouders. Het kind voelt al koud aan.

Kort glimlacht ze. 'Ga maar slapen. Het komt goed. Ik

maak je straks wakker, dan ruilen we weer.' Neelie ziet de angst in Ria's ogen langzaam plaatsmaken voor vertrouwen.

Wanneer de rust is teruggekeerd, wrijft Neelie langs haar weerbarstige oranjerode haren en zucht diep als het laatste gesprek met moeder door haar hoofd flitst. Haar grootste talent is haar wilskracht om te vechten voor wat verloren lijkt, had ze gezegd.

Zou moeder nu ook trots op haar zijn geweest? Of juist teleurgesteld, omdat ze dit meisje wel helpt maar haar eigen zusje is kwijtgeraakt, terwijl ze haar moeder had beloofd om altijd voor Dett te zorgen.

Neelie schudt haar hoofd om het zware te laten verdwijnen en denkt aan de ochtenden met Dett, die bijna altijd stoeiend waren begonnen. Ze grijnst bij de gedachte aan Dett die in schaterlachen uitbarstte als zij zich onder de dekens verstopte. Haar beeldschone zusje met kopergoud haar en groenblauwe ogen. Het meisje straalde altijd alleen maar liefde en vriendelijkheid uit. Ze zucht. Zal Dett zich haar grote zus nog herinneren? Hun scheiding is nog maar een halfjaar geleden. Hoe snel gaat dat eigenlijk bij kleine kinderen?

Neelie gaat in gedachten naar haar andere familieleden. Ze probeert vader en moeder voor de geest te halen. Moeiteloos komen ze in beeld. Maar het gezicht van haar broertje, dat gestorven is tijdens de pokken, blijft vaag. Gek genoeg ziet ze de eeuwige snottebel onder zijn neus wel heel helder. Een rilling trekt door Neelies lijf. De zolderramen laten de gordijnen licht bewegen, een vlaag kou kruipt omhoog vanaf de kille vloer.

Ze gaat terug naar de dag dat ze bij het weeshuis aankwamen en rilt opnieuw. Neelie verlangt plotseling naar de warme zonnestralen van die dag. Alleen naar de zonnestralen,

niet naar de rest, want op het moment dat ze uit elkaar gehaald werden, begon haar belofte te breken. Ze fronst, veegt een haarsliert uit het gezicht en belooft zichzelf en Dett iets nieuws. Want ondanks dat ze de toezegging aan moeder in eerste instantie niet heeft waargemaakt, ze kan nog wel bewijzen deze waard te zijn. Moeder noemde haar niet voor niets vaak 'strijdersdochter'. Neelies schouders zakken naar voren. Zo voelt ze zich echt niet, eerder een zwakke verliezer.

'Kracht en glorie zijn haar kleding, zij lacht de komende dag toe.' Dat was wat moeder er altijd achteraan zei. Maar hoe kan ze bewijzen dat ze deze woorden nog waard is?

Het volgende moment voelt Neelie haar lichaam rillen. De kou en de vermoeidheid slaan toe. Het is ook niet zo slim van haar om bij het tochtende raam te blijven staan. Ze heeft al dagen last van haar keel. Haar hoest klinkt rauw en verschrikt vouwt ze beide handen over haar lippen, waarna het geluid als een zachte echo nog even in de lucht blijft hangen. Dan laat de pendule beneden van zich horen. Ze telt drie slagen.

'Sta je daar nog steeds, Neelie? Je lijkt wel een standbeeld.' Uit de hoek klinkt zacht gefluister.

Neelie grinnikt en trekt verontschuldigend haar schouders op. 'Ik hoop gewoon dat Ria deze nacht beter slaapt.'

'Ja, dat hoop ik ook voor haar, maar zelf heb je ook slaap nodig.'

'Ik kan het wel een nachtje volhouden, hoor.'

'Daar twijfel ik niet aan, maar als je daar blijft staan, dan ben je morgen zo ziek als een hond. Die hoest van je klinkt echt niet goed.' Even is het stil, dan begint het meisje weer te fluisteren. 'De zusters vergeten ons wel vaker te controleren. Ga gewoon slapen, joh.'

Na nog een laatste blik op de diep slapende Ria besluit

Neelie op het nat geplaste bed te gaan liggen. Ze kokhalst, maar dwingt zichzelf om aan Dett te denken. Kort daarop valt ze in slaap en droomt over vertrouwen en gegiechel. Het soort dromen dat nooit zou mogen stoppen, gewoon omdat iedereen er zo graag in wegkruipt.

'Neelie, Neelie. We moeten ruilen.' Neelie hoort Ria's stem, maar het klinkt alsof ze met haar hoofd onder water zit. Nu duwt Ria haar heen en weer, dezelfde woorden herhalend. Neelie doet moeizaam haar ogen open.

'Laat me maar liggen, Ria.'

Ria begint haar in de zij te prikken. 'Maar Neelie, dan komen ze erachter dat we geruild hebben!'

Ze hoort de lichte paniek in Ria's stem en duwt zichzelf overeind. 'Je hebt gelijk.' Met een bonzend hoofd en stramme spieren strompelt ze naar haar eigen bed. Ze merkt niet eens dat haar pijnlijke lijf het matras raakt.

'Neelie, we moeten naar beneden.'

Neelie kreunt en strekt haar hand uit. 'Is het nu al tijd?' Haar stem klinkt schor, praten gaat moeilijk. 'Zou je mijn kleren willen aangeven?'

Ria reikt ze haar aan. 'Bedankt dat je me vannacht hielp.'

'Tuurlijk, kleintje.'

Ria trekt opnieuw aan haar arm, zodat Neelie overeind komt. Meteen wordt ze overvallen door een hoestbui.

'Ben je nu ook nog ziek aan het worden door mij?' Ria kijkt haar zorgelijk aan.

Neelie glimlacht. 'Beetje kou gevat, denk ik.' Ze hoest nog een keer. Dat haar keel in brand staat, gaat ze niet vertellen.

Kort daarna volgt ze de meisjes naar beneden, waar zuster Lies hen verwelkomt met een reusachtige pan vol gruttenpap

in haar handen. Alleen al de gedachte aan de inhoud maakt dat Neelie haar ogen dichtknijpt, diep zucht en de kleintjes op de banken aan de tafels helpt.

Volledig onverwachts voelt ze een harde tik op haar achterhoofd. Ze schrikt en begint te hoesten tot haar benen onder haar wankelen. Even stopt het hoesten, voorzichtig haalt ze adem en komt overeind. Dan draait Neelie zich om en kijkt recht in het gezicht van zuster Trijn, die met een dunne stok in haar hand klaarstaat om weer uit te halen. Neelie voelt een nieuwe hoestprikkel opkomen en probeert deze dapper weg te slikken.

'Jij, smerige rooie. Denk je echt dat ik te misleiden ben zodat jij het kunt overnemen?'

Neelie slikt zo hard ze kan.

'Ik bepaal de straffen hier.'

De dunne stok raakt haar wang, en direct daarop voelt ze haar huid openscheuren. De scherpe pijn maakt haar zo duizelig dat haar bovenlijf heen en weer zwaait, als de hand van één van de kleintjes de hare vastpakt.

Het zachte gebaar stilt kort de wreedheid, tot de zuster haar bij de mouw grijpt.

'Zuster Trijn! Stop daarmee.'

Zuster Lies buigt zich over Neelie heen. 'Ach meisje, wat spijt mij dit.' De zuster kijkt haar met ogen vol meeleven aan. Dan gaat ze beschermend voor haar staan, en spreekt zuster Trijn toe. 'Neelie heeft niks anders gedaan dan ziek uit bed komen. Deze mishandeling is volkomen onnodig.' Daarna draait zuster Lies zich weer naar haar toe. 'We gaan jou naar de ziekenboeg brengen, zo komt het niet goed.'

Neelie moet haar tranen verbijten. Haar wang brandt alsof ze te dicht bij een gloeiendhete kachel heeft gestaan. Dan krimpt ze ineen als ze de woede ziet op het gezicht van zuster Trijn, die zich omdraait en de eetzaal uitloopt.

Hoofdstuk 2

Schroeien zonder vuur
Neelie

'Wie kan me vertellen wat de uitkomst is van de rekensom?' De schooljuf tikt op het bord en kijkt daarna de klas rond. Neelie zakt wat onderuit in het bankje.

'Neelie?'

Ze zucht. Hoofdrekenen blijft een ramp. 'Zeshonderddrie, juffrouw?'

De juf kijkt haar twijfelachtig aan en schudt dan haar hoofd. 'Kom zo even bij mij, Neelie, dan leg ik het uit. Wie weet het juiste antwoord?'

Als ze even later bij het bureau van de juf staat, doet ze echt haar best de rekenformule te begrijpen, en als ze teruggaat naar haar bankje om aan de resterende sommen te beginnen, probeert ze alles toe te passen. Het lokaal is stil, maar Neelies gedachten dwalen af als ze naar buiten kijkt.

Het heeft gesneeuwd. Ze wil liever op het plein zijn dan hier in het lokaal waar de kachel voor de zoveelste keer bijna uit is en hun adem wolkjes vormt.

De juf komt naar haar toe en strijkt zachtjes langs haar kaak. 'De wond op je wang heelt mooi, meisje. Maar ben je misschien nog niet helemaal hersteld van je verkoudheid?'

Neelie trekt haar schouders op. 'Ik vind het gewoon erg moeilijk, juf. Maar ik wil anders wel even wat hout op het vuur gooien?'

Juf trekt zacht aan haar vlecht. 'Zodat je onder je werk uitkomt?'

Neelie lacht. 'Ik zal het vast beter doen met spelling.'

Dan maakt juf een hoofdbeweging naar de kachel.

Opgelucht komt Neelie overeind en haast zich naar de houtvoorraad. Ze opent even later de schuif en legt een houtblok op de gloeiende sintels. De warmte van het oplaaiende vuur maakt haar loom en brengt een herinnering naar boven. Vroeger moest ze ook vaak de kachel aanmaken. Om de beurt met haar broertje. Neelie knijpt haar ogen dicht, probeert het beeld vast te houden. Ze denkt terug aan de grapjes die hij graag maakte, maar de klank van zijn stem is ongrijpbaar.

Ze kijkt naar de vlammen die rond het hout dansen, het vuur knettert. Het lijkt haast alsof de hitte niet alleen het hout verteert, maar ook haar herinneringen. Neelies keel voelt plotseling branderig. Abrupt staat ze op.

Het lokaal is stil, op het gekras van kroontjespennen na. Haar blik dwaalt langs de kromgebogen ruggen en eindigt bij de juf die zich over Liesje heeft gebogen. De ernst in Neelies borst maakt plaats voor een plezierige kriebel.

'Iedereen opruimen, het is pauze.' Met een perfect geïmiteerde stem doet ze de juf na, die zich langzaam omdraait en haar met grote ogen aankijkt. In een mum van tijd is de zopas nog stille klas veranderd in een rumoerig geheel. Neelie kijkt vol trots rond.

'Kinderen, ik begrijp jullie onstuimigheid. Jullie mogen een kwartiertje het plein op.'

Neelies hart begint te bonzen.

'Met uitzondering van Neelie.'

Iedereen draait zich nu om en kijkt haar meewarig aan.

Als de klas leeg is, klopt juf op het tafeltje. 'Ga jij maar even zitten.' Jufs stem klinkt afgemeten. 'Ik kan dit niet ongestraft voorbij laten gaan, dat begrijp je wel, toch?'

'Ja, juf. Ik zal het niet meer doen.' Neelie zucht zacht. Dit is een tegenvaller. Juf is nooit zo streng.

‘Maak je sommen af.’

Ze gaat bedremmeld zitten en zucht diep.

‘Als je een som goed maakt, mag je je vriendjes achterna.’

Neelies hoofd schiet omhoog, beloont de juf met een grote glimlach en buigt zich weer over haar sommen.

Eindelijk is de schooldag weer voorbij. Neelie zucht opgelucht terwijl ze haar jas aantrekt en meteen daarop naar buiten stapt.

‘Kom, we gaan Neelie inpeperen. Zij heeft nog geen sneeuwnek gehad vandaag!’

Joelend komen Neelies vrienden op haar af en bedelven haar onder sneeuw. Ze probeert nog terug te vechten, maar geeft al snel lachend op. Met fonkelende ogen klopt ze even later de sneeuw van haar kleren. Dan betrekt haar gezicht. ‘Ik moet gaan, straks heb ik weer gedoe!’

Zo hard ze kan, rent Neelie de groep kinderen achterna die ook naar het weeshuis moeten. Hijgend sluit ze achteraan. De blijdschap is verdreven en de sneeuw heeft zijn aantrekkingskracht verloren. Somber trapt ze in het voorbijgaan naar een sneeuwbult.

Als ze even later over de drempel stappen, komt een stem hun tegemoet. ‘Jij daar, pokkenlijer, jij blijft hier.’

De woorden snijden door de lucht, scherper dan winterse kou. Neelie verstijft, haar blik glijdt naar de grond. Ongemerkt legt ze haar hand op haar gevoelige wang.

‘Jij gaat vanaf morgen met de anderen mee naar de weverij.’

‘Maar zuster, ik moet toch naar scho…’

De dreigende blik die volgt, laten haar verweer bevriezen. ‘Ja, zuster Trijn.’

De volgende ochtend staat Neelie verlegen tussen de anderen te wachten. Plotseling verstomt het geroezemoes om haar heen.

Neelie duwt haar nagels in haar handpalmen, de blik naar beneden gericht.

'Dit is de straf voor je brutaliteit.'

Net wanneer Neelie voorzichtig op wil kijken, voelt ze vingers tegen de wond op haar wang, gevolgd door een scherpe ruk aan het stukje korst dat nog vastzit.

De tranen schieten haar in de ogen. Haar wang begint te bloeden. Ongelovig kijkt Neelie naar zuster Trijn.

'En ineens is je brutaliteit verdwenen ...'

Wanneer precies vond zuster Trijn haar brutaal? Dit gemene mens zal altijd een nieuwe reden zoeken om haar te straffen. Ergens diep van binnen wordt Neelie onrustig. Het begint te kolken. Alles in haar wil schreeuwen. Zo hard, dat het door merg en been gaat. Haar wens is dat de zuster nooit meer stilte kent, alleen nog een eeuwig gepiep in haar oren.

Maar plotseling houdt ze haar adem in, perst haar lippen op elkaar en laat de stilte haar schild worden. Ze mag nu niet laten zien hoeveel pijn het doet, hoeveel woede ze voelt. Ze wil niet opnieuw gestraft worden.

'Waarop wachten jullie?' sneert de zuster.

Iemand trekt Neelie aan de mouw tussen hen in, waarna de weversploeg in beweging komt. Klaartje duwt haar zacht in de rug. 'Hier, een zakdoekje voor je wang ...'

Het totaal onverwachte, ongrijpbare gevoel van saamhorigheid overvalt haar een beetje. Plotseling kan het haar niks meer schelen en kijkt ze de zuster strak aan. Neelie heeft geen idee waarom het mens haar zo haat, maar als zuster Trijn denkt haar klein te kunnen krijgen, dan heeft ze het mis.